

8. Oppilashuolto

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä.

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatus- ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tässä luvussa määrätään oppilashuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista sekä paikallisen opetussuunnitelman ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Opetuksen toteuttamiseen kuuluvasta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään perusteiden luvussa 7.

8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa. Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla. Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määrääjassa.

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakeamaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia.

Oppilashuollon tavoitteena on lasten ja nuorten hyvän oppimisen, sosiaalisen, fyysisen ja psyykkisen kasvun ja kehityksen tukeminen ja edistäminen sekä lapsen ja nuoren laaja-alaisen hyvinvoinnin huolehtiminen. Tähän liittyy muun muassa terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön luominen sekä kouluyhteisön kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen. Erilaisten oppimisen esteiden ja kasvuun liittyvien ongelmien tunnistaminen mahdollistaa oppilaan tarvitseman varhaisen tuen. Se ehkäisee myös syrjäytymistä. Oppilashuolto tukee myös huoltajia ja opettajia kasvatustehtävässään. Oppilashuoltoa toteutetaan koko koulua tukevana monialaisena yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena oppilashuoltona oppilaiden ja heidän huoltajiensa, opetus-, sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden tahojen (esim. palveluverkostot) kanssa.

Oppilas- ja opiskeluhoitolain mukaisesti kuntia veloitetaan laatimaan opiskeluhoitosuunnitelma, joka kirjataan maakuntatasolla Lastensuojelulain (417/2007) 12§:ssä mainittuun maakunnalliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma laaditaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnitelman avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa. Taipalsaari on mukana yhteistyössä, jossa Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimen (Eksote) toimesta laaditaan yhteinen suunnitelma Ekso-ten ja sen osakaskuntien kanssa. Osakaskunnassa on edustajia kaikista sosiaali- ja terveystoimen kunnista. Ker- ran lukukaudessa kokoontuva neuvottelukunta päivittää tarvittaessa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa sekä linjaa opiskeluhoollon toteuttamiseen, arviointiin ja kehittämiseen liittyviä asioita.

Opetussuunnitelmassa tuodaan esille kuntakohtainen oppilashuoltosuunnitelma, jonka laatimiseen ovat osallistuneet koulun henkilöstö, oppilaat ja heidän huoltajansa. Tämä oppilashuoltosuunnitelma tulee tarkistaa aina vuoden kuluessa siitä, kun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Koulun henki- löstö, oppilaat ja heidän huoltajansa perehdytetään kunnan yhteiseen oppilashuoltosuunnitelmaan. Lisäksi oppilashuoltosuunnitelmasta ja sen päivityksistä tiedotetaan asianmukaisesti edellä mainittuja tahoja.

Oppilashuoltoryhmät

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksit- täistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kol- mella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kun käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon yhteinen, jolloin ryhmästä on perusteltua käyttää nimitystä opiskeluhoollon ohjausryhmä.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteutta- misesta ja arvioinnista. Sitä johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilas- huollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoin- nin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilas- huollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskoh- taiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta.

Oppilashuollon palveluiden toimintaa synkronoidaan koulujen arkeen opetuksen järjestäjän organisoimissa koulu- tai kuntakohtaisissa yhteisöllisen oppilashuollon ryhmissä. Näissä ryhmissä arvioidaan ja suunnitellaan oppilashuollon toimintaa, tavoitteita, sisältöjä sekä niihin liittyviä arviointikäytänteitä. Koulukohtaiseen oppilashuoltoryhmään kuuluvat rehtori, apulaisrehtori, opinto-ohjaaja, erityisopettajat, terveydenhoitaja, koulupsykologi, kuraattori, kunnan nuorisotyöntekijä, oppilasjäsen ja huoltajien edustaja. Kunnassa toimii myös koko kunnan oppilashuoltoa ohjaava ohjausryhmä. Huoltajille tiedotetaan toiminnasta lukuvuoden alussa kouluilla ilmestyvissä lukuvuositedotteissa, vanhempainilloissa sekä koulujen sähköisissä järjestelmissä.

8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan koulu ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä. Oppilashuolto luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät koulu yhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulu kohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Koulu yhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Koulu ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä koulu yhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

Koulu kohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt

Kaikki koulu yhteisöissä työskentelevät aikuiset ovat vastuussa yhteisöllisen oppilashuollon toteutumisesta. Koulu kohtaiset oppilashuoltoryhmät edistävät yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämistä, koulu yhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteutumista. Yhteisöllinen oppilashuolto vahvistaa yhteisöllisyyttä koulu yhteisössä työskentelevien aikuisten, opiskelevien lasten ja nuorten sekä koulu yhteisöön kuuluvien huoltajien osalta. Oppilashuoltoryhmän toimenkuvaan kuuluvat seuraavat tehtävät:

- yhteisöllisen oppilashuollon toteutumisen arviointi ja kehittämisen koordinointi
- koulun kokonaistarvekartoituksen tekeminen
- käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen riittävyden arviointi
- yhteisöllisen oppilashuollon edistämisen suunnittelu

- tarvittavien oppilashuollollisten tukitoimien suunnittelu ja järjestäminen
- ratkaisukeskeisen toimintakulttuurin edistäminen
- kodin ja koulun sekä muiden yhteisön hyvinvointia tukevien tahojen yhteistyön järjestämisen ohjaus
- suunnitelman laatiminen oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- suunnitelman laatiminen äkillisissä kriiseissä ja vaara- ja uhkatilanteissa toimimiseksi
- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman huomioiminen

Yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä

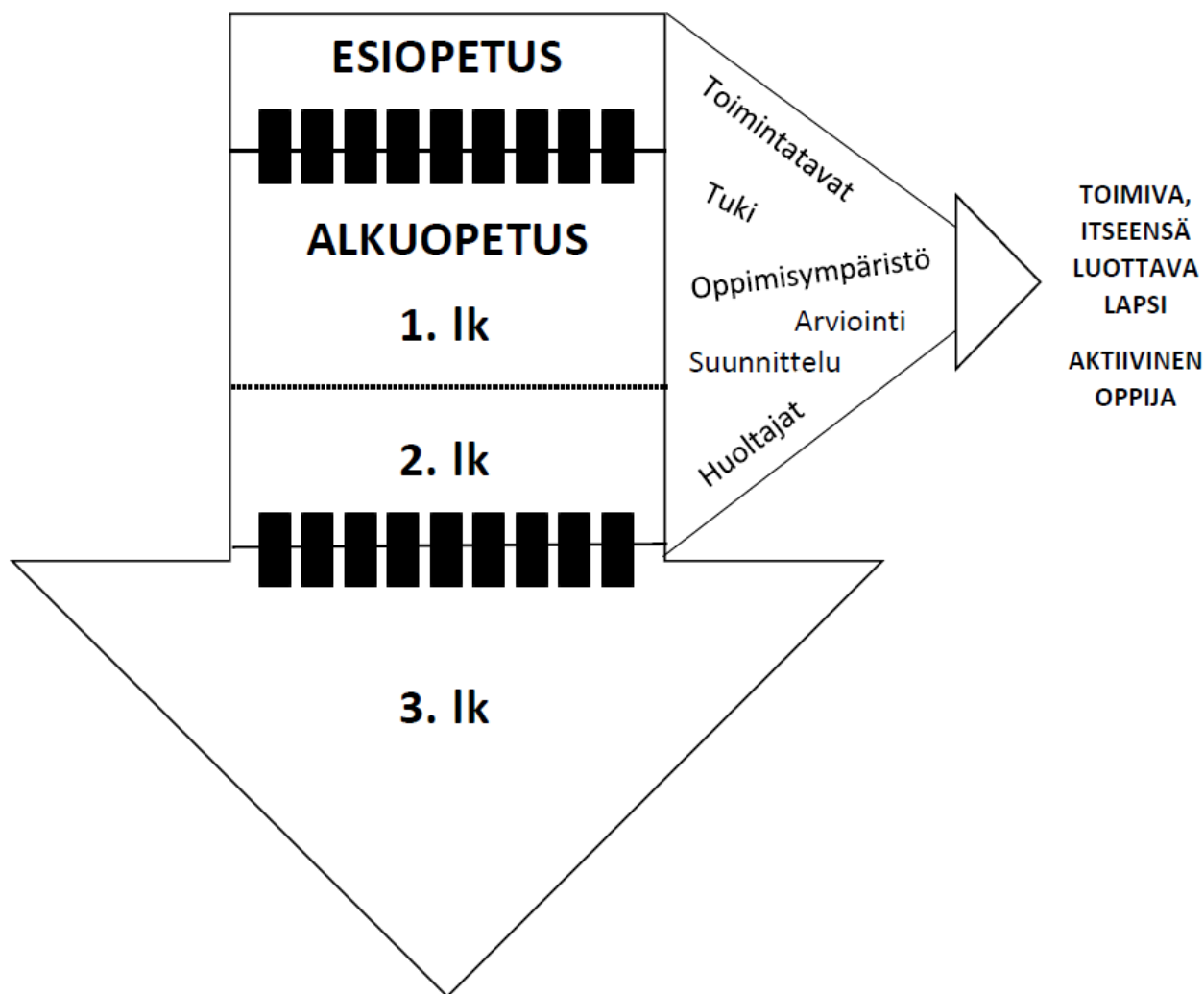
Kouluissa tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä. Esimerkkejä näistä ovat seurakunnan pitämät päivänavaukset, nuorisotoimen järjestämät ryhmäytymistapahtumat, yhteistyö etsivän nuorisotyön kanssa ja yhteistyö eri järjestöjen kanssa. Lisäksi yhteisölliseen lasten ja nuorten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin paneudutaan erilaisin koulukohtaisin toiminnoin (esim. koulun yhteiset juhlat, teemapäivät, kummi-, tukioppilas- ja oppilaskuntatoiminta, kerhotoiminta, retket ja leirikoulut). Myös osa oppiaineista tukee oppilaiden hyvinvointia (esim. taide- ja taitoaineet sekä terveystieto). Koulut tekevät tiivistä yhteistyötä koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämiseksi.

Yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutukseen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa

Kodin, koulun ja oppilashuollon toimijoiden vuoropuhelua ja yhteistyömuotoja kehitetään koko perusopetuksen ajan. Erityinen huomio kiinnitetään siirtymävaiheisiin (esiopetus-perusopetus, 2.lk-3.lk ja 6.lk-7.lk) sekä siirryttäessä kouluasteelta toiselle. Yhteistyö järjestetään oppilashuollon moniammatillisen yhteistyöverkoston avulla siten, että oppilaan koulunkäyntiä ja hyvinvointia voidaan tukea parhaalla mahdollisella tavalla.

Siirtymävaihe esiopetuksesta perusopetukseen. Esi- ja perusopetuksen yhteistyötä suunnitellaan toimintayksiköittäin yhteisissä suunnittelukokouksissa. Toimintaa edesauttavat alkuopetuksen työjärjestyksen joustavuus, muun muassa kaksoistunnit sekä yhteisten tilojen tuomat uudentyyppiset toimintamahdollisuudet. Suunnittelukokouksissa suunnitellaan esimerkiksi yhteistä toimintaa, lasten osallisuutta laaja-alaisen osaamisen taitojen kehittämisen ja ilmiöpohjaisten toimintatapojen työmenetelmien käyttöä ja kehittämistä. Aikuiset käyvät keskustelua, miten eri-ikäiset lapset voivat opettaa toisiaan.

Yhteistoimintaa järjestetään aktiivisesti erilaisten teemapäivien ja työpajatoiminnan keinoin. Koko henkilöstö toimii kyseisissä tilanteissa lapsia ohjaten. Luokanopettajat voivat tehdä vierailuja toiminnan aikana esiopetusryhmiin. Esi- ja alkuopetuksen yhteistyön avulla opettaja tutustuu tuleviin oppilaisiin ja oppilaat opettajaansa, koulun tiloihin ja käytäntöihin. Lapsi- ja ryhmäkohtaisia tiedonsiirtopalavereja toteutetaan tarvittaessa keväällä. Mukana ovat esi- ja luokanopettaja ja erityisopettajat sekä varhaiskasvatuksesta että koulusta.

KUVIO 21. Yhteistyö esi- ja alkuopetuksessa

Siirtymävaihe toiselta luokalta kolmannelle luokalle. Siirtymävaiheessa toiselta luokalta kolmannelle luokalle tehdään tiivistä yhteistyötä laaja-alaisen erityisopettajan, toisen luokan opettajien ja kolmannen luokan opettajien kanssa.

Siirtymävaihe alakoulusta yläkouluun. Yläkoulun aloittamista edeltävänä keväänä oppilaanohjaaja ja tarvittaessa erityisopettajat vierailevat 6. luokilla kertomassa yläkouluista ja sen käytännöistä. Erityisopettajat ja oppilaanohjaaja huolehtivat alakoulun oppilaiden tiedonsiirrosta käymällä alakoulun laaja-alaisen erityisopettajien ja luokanopettajien kanssa tarpeelliset keskustelut. He myös järjestävät yläluokkia opettaville opettajille tiedonsiirtopalaverin tulevista yläluokkalaisista. Alakouluista toimitetaan yläkouluun oppilaiden henkilökohtaiset oppimisen järjestämistä koskevat suunnitelmat.

Kuudesluokkalaisille järjestetään keväällä tutustumispäivä yläkouluun. Päivän aikana tulevat yläkoululaiset tutustuvat tuleviin luokkakaverihinsa ja tulevaan ryhmänohjaajaansa. Kuraattori, opinto-ohjaaja ja tukioppilaat järjestävät päivän ohjelman. Tuolloin aloitetaan luokkien ryhmäytyminen ja luokkahengen vahvistaminen. Syksyllä jatketaan ryhmäytymistä erilaisin toiminnoin (esim. ryhmäytymispäivä). Vanhemmille pidetään vanhempainilta syyslukukauden alussa.

Siirtymävaihe perusopetuksesta toiselle asteelle. Opintojen edetessä korostuu työelämään tutustumisen ja tulevaisuuden opiskelu- ja ammattivaihtoehtojen suunnittelun merkitys. Opintojen ohjauksella vahvistetaan myös yhteistyötaitoja, kykyä toimia erilaisissa tilanteissa sekä vastuunottamista ja -kantamista omista ja yhteisistä töistä. Lisäksi ohjauksella edistetään oppilaiden tasa-arvoa ja ehkäistään oppilaiden syrjäytymistä. Tavoitteena on rakentaa oppilaan ohjauksesta koko perusopetuksen kestävä jatkumo. Jokainen oppilasta opettava opettaja ohjaa häntä opettamansa oppiaineen opiskelussa sekä auttaa oppimaan oppimisen taitojen ja oppimisen valmiuksien kehittämisessä. Jokainen opettaja osallistuu myös oppilaan persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukemiseen. Näillä toimenpiteillä pyritään ehkäisemään opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä.

Nivelvaihe perusopetuksesta toiselle asteelle toteutetaan yhteistyössä lähialueen toisen asteen oppilaitosten kanssa. Oppilaanohjaaja järjestää oppilaille mahdollisuuden tutustua lähialueen toisen asteen oppilaitoksiin. Erityistä tukea tarvitseville oppilaille voidaan järjestää räätälöityjä tutustumiskäyntejä, tarvittaessa yhteistyössä huoltajien kanssa. Oppilaanohjaaja on tiiviissä yhteistyössä lähialueen toisen asteen oppilaitoksiin. Oppilaanohjaaja käy oppilaiden kanssa jatko-opintokeskustelut. Huoltajille järjestetään yhteishakuun liittyvä vanhempainilta. Lisäksi yhdeksäsluokkalaisten huoltajille tarjotaan mahdollisuus keskustella oppilaan jatko-opintoihin liittyvistä asioista oppilaanohjaajan kanssa. Tarvittaessa tapaaminen voidaan järjestää aiemminkin. Erityistä tukea tarvitsevien jatko-opintoja suunnitellaan tarvittaessa yhteistyössä oppilashuollon eri asiantuntijoiden, huoltajien ja vastaanottavan oppilaitoksen kanssa. Lisäksi erityisopettaja yhteistyössä oppilaanohjaajan kanssa huolehtii, että toisen asteen oppilaitokset saavat erityisen tuen piirissä olleista oppilaista opiskeluun liittyvät välttämättömät tiedot.

Yhteishakua harjoitellaan oppilaanohjauksen tunnilla. Huoltajia suositellaan perehtymään yhteishakuun ja tekemään se yhdessä oppilaan kanssa. Vaihtoehtona tarjotaan myös mahdollisuus tehdä yhteishaku koulussa. Yhteishaun tulosten julkistamisen jälkeen oppilaanohjaaja suorittaa jälkiohjausta päivystämällä koulussa kesäkuussa erikseen ilmoitettuna ajankohtana. Oppilaanohjaaja tarkistaa kaikkien oppilaiden haun toteutumisen, ottaa tarvittaessa yhteyttä ilman opiskelupaikkaa jääneisiin oppilaisiin ja opastaa lisähakuun ja erillishakuihin liittyvissä asioissa.

Taipalsaarella toimii nuorisolain velvoittava etsivä nuorisotyö, joka auttaa ja antaa tukea esimerkiksi työ- ja opiskelupaikan saamisessa. Lisäksi ehkäisevä nuorisotyö pyrkii tavoittamaan syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ja auttaa tarvittaessa lisähakuun ja erillishakuihin liittyvissä asioissa.

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkistuksissa

Oppilaalla on oikeus turvalliseen fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen opiskelu ympäristöön. Opetuksen järjestäjän tulee taata oppilaiden ja koulun henkilöstön turvallisuus kaikissa tilanteissa. Terveellisyys ja turvallisuus tulee nähdä keskeisessä osassa koulun toimintakulttuuria. Taipalsaaren kunnan peruskouluissa terveellisyttä ja turvallisuutta edistetään huolehtimalla

- ajanmukaisesta, omien edellytysten mukaisesta opetuksesta ja riittävästä tuesta,
- hyvinvointia ja osallisuutta edistävästä toimintakulttuurista ja ilmapiiristä,
- riittävästä ja monipuolisesta terveystiedon opetuksesta,
- toimivasta oppilashuollosta ja riittävästä sekä oikea-aikaisista yksilöllisen oppilashuollon palveluista,
- poissaolojen seurannasta,
- monipuolisesta, ravitsemuksellisesti oikeaoppisesta ja riittävästä kouluruokailusta,

- turvallisista koulumatkoista ja -kuljetuksista,
- monipuolisesta kerhotarjonnasta ja -toiminnasta,
- tietoturvallisuudesta,
- kiusaamisen, väkivallan ja häiriötilanteiden ennaltaehkäisystä sekä selvittämisestä ja lopettamisesta tarvittaessa ojentamis- ja kurinpitotoimin sekä yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.
- tapaturmien, onnettomuuksien, ongelmien ja kriisitilanteiden ennaltaehkäisystä ja ajanmukaisilla varautumis- ja kriisisuunnitelmilla sekä
- säännöllisestä fyysisten (esim. koulurakennus, opetustilat, opetusvälineet, opetuksen järjestäminen, opetustilanteet, välitunnit ja koulu yhteisön ulkopuolella tapahtuva opetus) ja psyykkisten työolojen seurannasta niin oppilaiden kuin henkilöstönkin osalta.

Turvallisuuden edistämässä ja turvallisuutta vaarantavien tekijöiden ennaltaehkäisyssä noudatetaan turvallisuutta ohjaavaa lainsäädäntöä, eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita sekä muita paikallisia turvallisuutta koskevia linjauksia. Koulu yhteisön terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämässä hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan kouluterveyskyselyn sekä muiden kyselyiden ja tutkimusten tuloksia.

Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä

Terveystiedon opetuksessa tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan kouluterveydenhuollon, muun sosiaali- ja terveyshuollon sekä kolmannen sektorin järjestöjen kanssa eri tahojen resurssien puitteissa. Terveystiedon opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan kouluterveyskyselyn, muiden kyselyiden ja tutkimusten tuloksia sekä puututaan ajankohtaisiin terveysilmiöihin. Lisäksi koulussa terveystietoa opettavat opettajat sopivat yhteistyöstä terveysneuvonnan osalta koulussa työskentelevien oppilashuollon työntekijöiden kanssa ja tiedottavat terveysneuvonnan mahdollisuudesta oppilaita.

Järjestyssäännöt

Opiskelun tulee sujua esteettömästi, turvallisesti ja terveellisesti. Lisäksi koulu yhteisön tulee olla viihtyisä. Näitä varten kullakin Taipalsaaren koululla on sisäistä järjestystä edistävät järjestyssääntönsä. Ne sisällytetään koulujen lukuvuosisuunnitelmiin.

Jos oppilas ei noudata järjestyssääntöjä, menetellään koulussa perusopetuslain mukaisesti. Puhuttelu- ja rangaistustoimina käytetään kasvatuskeskustelua, jälki-istuntoa ja kirjallista varoitusta. Koulusta määräaikaista erottamisesta päättää sivistyslautakunta.

Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen

Perusopetuslain mukaan opetuksen järjestäjän tulee sekä seurata oppilaan poissaoloja että ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle. Tämä tapahtuu pääsääntöisesti sähköisiä järjestelmiä käyttäen. Huoltajan velvollisuutena on huolehtia siitä, että oppilaan oppivelvollisuus tulee suoritettua. Mikäli oppilas on pois osan koulupäivästä tai pidempään, tulee huoltajan anoa lupa poissaoloon. Luokanopettaja tai ryhmänohjaaja myöntää luvan enintään viiden päivän poissaoloon. Tätä pidempään poissaoloon lupa tulee anoa rehtorilta. Mikäli oppilas sairastuu kesken koulupäivän, tarvitaan koulusta poistumiseen lupa terveydenhoitajalta, rehtorilta, luokanopettajalta tai ryhmänohjaajalta. Koulusta poistumisesta ilmoitetaan huoltajalle. Tarkennuksena poissaolokäytänteistä Taipalsaarella:

- oppilaan huoltajan tulee ilmoittaa oppilaan poissaolosta poissaolon ensimmäisenä päivänä ja perustella poissaolon syy
- ilmoittaminen tehdään opettajan ohjeistamalla tavalla
- koulussa merkitään oppilaan poissaolot sähköiseen tietojärjestelmään välittömästi poissaolon havaitsemisen jälkeen

- koulu voi perustellusta syystä pyytää huoltajaa toimittamaan terveydenhoitajan tai lääkärin todistuksen huoltajan selvityksen lisäksi (esim. usein toistuvat poissaolot)
- oppilaan jatkuvista ja epäselvistä poissaoloista käynnistetään tarvittaessa yksilökohtaisen oppilas-huollon prosessi
- mikäli huoltaja ei huolehdi velvollisuudestaan valvoa oppilaan oppivelvollisuuden suorittamista, ilmoitetaan asiasta eteenpäin (lastensuojeluilmoitus).

Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Kouluissa ja koulumatkoilla tapahtuvia tapaturmia ehkäistään systemaattisella ja osallistavalla riskienarvioinnilla sekä oikea-aikaisilla ja riittäväillä toimenpiteillä riskien ilmettyä. Olennaista on myös oppilaiden, koulun henkilöstön ja huoltajien tiedottaminen ja valistaminen riskeistä. Jokaisessa koulussa tulisi olla useampi häätänsiapukoulutuksen ja ensiapu I -koulutuksen suorittanut henkilö.

Jos koulussa sattuu tapaturma, antaa koulun henkilöstö välittömän ensiavun. Oppilas ohjataan tarpeen mukaan joko kouluterveydenhoitajan luo tai terveyskeskukseen saamaan tarkoituksenmukaista hoitoa. Tapaturmasta ilmoitetaan välittömästi oppilaan huoltajalle. Tarvittaessa soitetaan ambulanssi, joka huolehtii oppilaan kuljetuksesta sairaalaan.

Oppilashuollon jäsenet tekevät yhteistyötä koulun turvallisuuden ja lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi. Määräaikaistarkastuksissa terveydenhoitaja ja koululääkäri pyrkivät seulomaan lasta mahdollisesti uhkaavat terveyshaitat ja siten turvaamaan lapsen normaalin kasvun ja kehityksen. Kouluterveydenhuolto osana avoterveydenhuoltoa toteuttaa nimenomaan ennaltaehkäisevää hoitotyötä.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Kouluissa suhtaudutaan kaikkien päihteiden käyttöön kielteisesti. Päihteiden käyttöä pyritään ehkäisemään monin eri keinoin (esim. terveystiedon oppitunnit, teemapäivät ja yhteistyötahojen järjestämät tapahtumat). Päihteiden käyttöön puututaan välittömästi. Jos oppilaan havaitaan tupakoivan koulupäivän aikana, oppilasta puhutetaan heti. Havainnosta tiedotetaan luokanvalvojaa tai ryhmänohjaajaa sekä rehtoria. Lisäksi tapahtuneesta pidetään kasvatuskeskustelu, minkä aikana asiasta tiedotetaan kotiin. Mikäli tupakointi on toistuvaa, siihen puututaan tiukemmin koulun järjestyssääntöjen mukaisesti. Tarvittaessa asiasta voidaan ilmoittaa poliisille ja sosiaalitoimeen.

Alkoholin, liimojen, huumeiden ja muiden päihdyttävien aineiden käytön ja hallussapidon suhteen noudatetaan niin sanottua nollatoleranssia. Asiasta ilmoitetaan välittömästi huoltajalle, sosiaaliviranomaisille (lastensuojeluilmoitus) ja tarvittaessa poliisille.

Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet

Perusopetuslaki ohjaa koulukuljetusten järjestämistä. Koulukuljetusta odottaville oppilaille järjestetään valvonta koulujen lukuvuosisuunnitelmissa päätetyillä tavoilla. Valvontakäytänteet voivat vaihdella kouluittain. Koulumatkakuljetusten turvallisuudesta huolehditaan. Liikennevälineissä tulee käyttäytyä kohteliaasti, asiallisesti ja kuljettajan antamia ohjeita noudattaen. Taipalsaarella noudatetaan sivistyslautakunnan vahvistamaa kuljetussääntöä.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Väkivaltaan liittyvistä riskeistä valistaminen ja väkivaltilanteisiin puuttuminen mahdollistavat osaltaan turvallisen oppimisympäristön luomisen. Aktiivisella toiminnalla ja puuttumiselle viestitetään sekä oppilaille, heidän huoltajilleen että kaikille koulu yhteisön jäsenille koulun nollatoleranssista väkivaltaista käyttäytymistä kohtaan. Tämä koskee sekä fyysistä että psyykkistä väkivaltaa.

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluvat kaikille koulu yhteisössä työskenteleville. Väki valta, kiusaaminen ja häirintä tulee nähdä laaja-alaisesti kaikkena toimintana (esim. epäsuora tai suora, sanallinen tai fyysinen voimankäyttö, sosiaalinen manipulointi), mikä loukkaa ihmisen fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista koskemattomuutta. Tekijänä voi olla oppilas, koulussa työskentelevä aikuinen tai koulu yhteisön ulkopuolinen henkilö. Lainsäädäntö velvoittaa kouluja ilmoittamaan tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta väkivallasta, kiusaamisesta tai häirinnästä sekä niihin syyllistyneen että niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle.

Taipalsaaren kunnan peruskouluissa puututaan aktiivisesti häiriökäyttäytymiseen. Erityisesti kiusaamista-pauksissa noudatetaan KiVaKoulu-menettelyä. Ennaltaehkäisevästi kiusaamista käsitellään luokanopettajan ja ryhmän ohjaajan pitämällä KiVaKoulu-oppitunneilla. Näillä sekä terveystiedon oppitunneilla harjoitellaan esimerkiksi kiusaamisen ehkäisemiseen ja ratkaisemiseen liittyviä asioita. KiVaKoulu-toimintaan liittyy jälki-seuranta (mm. valtakunnallinen KiVaKoulu-kartoitus), mikä antaa kouluille tietoa kiusaamistapauksista ja niiden selvittämisen määräistä. Kouluissa on erityiset KiVa-tiimit, joiden jäsenet ovat harjaantuneet kiusaamistapausten käsittelyyn. Tarvittaessa tukea ja apua saadaan oppilashuollosta (esim. kuraattori).

Väki valta-, kiusaamis- ja häirintätapauksissa voidaan ottaa tarvittaessa yhteyttä poliisiin. Tavoitteena on kuitenkin pyrkiä ehkäisemään järeämmät ratkaisukeinot hyvällä valistuksella, välittömällä puuttumisella ja monialaisella yhteistyöllä.

Tarkemmat suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä ovat kuntakohtaisia. Niistä tiedotetaan henkilöstöä, oppilaita, huoltajia ja yhteistyötahoja riittävän usein. Suunnitelmaa päivitetään, seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Taipalsaarella on käytössä Eksoten kriisisuunnitelma, joka sisältää toimintaohjeita erilaisiin äkillisiin kriisitilanteisiin. Suunnitelma sisältää myös johtamisen, sisäisen ja ulkoisen tiedottamisen sekä viestinnän periaatteet äkillisissä kriiseissä. Lisäksi suunnitelmassa on ohjeet psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestämiseen. Suunnitelmasta tiedotetaan sekä henkilöstöä, oppilaita, huoltajia että tarkoituksenmukaisia yhteistyötahoja.

Kullakin koululla on pelastussuunnitelma sekä turvallisuusvastaava. Koulujen suojelujohtajana toimii rehtori. Vaara- ja onnettomuustilanteissa noudatetaan niin sanottua työsuojelupaikkaperiaatetta, eli paikalla olevat henkilöt vastaavat ensiapu-, pelastus- ja sammutustehtävistä parhaan kykynsä mukaan. Sekä kriisisuunnitelma että pelastussuunnitelma ovat liitteinä kunnan yhteisen opetussuunnitelman koulukohtaisissa osioissa.

Jotta koulujen turvallisuusasiat ovat hoidettu asianmukaisesti, tulee seuraavat tekijät olla huomioituina:

- Pelastussuunnitelma tulee olla laadittu ja se tulee päivittää vuosittain syyslukukauden alussa.
- Riskien kartoitus tulee tehdä kerran lukuvuodessa lukuvuosisuunnitelmaan kirjatun aikataulun mukaisesti. Oppilashuollon edustajan tulee olla mukana riskien kartoituksen laadinnassa.
- Kriisisuunnitelma tulee olla tehtynä ja sitä tulee päivittää säännöllisesti.
- Poistumis- ja/tai suojautumisharjoituksia erilaisten uhkatilanteiden varalle tulee tehdä kerran lukuvuodessa.
- Uusien oppilaiden ja henkilökunnan jäsenten sekä tarvittaessa koulussa pidempäänkin olleiden oppilaiden ja henkilökunnan jäsenten kanssa tulee tehdä turvallisuuskävely heti kouluvuoden alussa. Turvallisuuskävelyn aikana tutustutaan koulun turvallisuuskäytänteisiin ja -välineisiin.
- Kouluissa tulee olla riittävä määrä ensiaputaitoista henkilökuntaa.
- Kouluissa tulee olla asianmukaiset ja riittävät ensiapuvälineet.

- Kouluissa tulee olla niin sanottu turvallisuuskansio, johon on koottu keskeiset koulun turvallisuuteen liittyvät materiaalit ja ohjeistukset. Kaikkien henkilökunnan jäsenten tulee tietää kansion sijainti ja perehtyä sen sisältöön.
- Koulun järjestys- ja välituntisäännöt tulee olla selkeät ja kaikkien kouluyhteisön jäsenten tiedossa.
- Kouluilla järjestetään terveystiedon opetuksen ohella mahdollisuuksien mukaan eri tahojen pitämiä laillisuus- ja liikennekasvatuksen oppitunteja.
- Palo- ja pelastuslaitoksen pitämiä turvallisuuteen liittyviä oppitunteja.
- Kiusaamisen ehkäisyyn kiinnitetään erityistä huomiota. Koulun henkilökunnan tiedossa tulee olla selvillä kiusaamistapausten selvittämiseen liittyvät toimintatavat.

8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa,
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet

- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisi edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai luokkoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

Yksilökohtaisen oppilashuoltoasian käsittelystä kootaan asiantuntijaryhmä tarpeen mukaan. Yksilökohtainen oppilashuolto edellyttää aina oppilaan ja tarpeen vaatiessa huoltajan suostumusta. Oppilaan osallisuus, toivomukset ja mielipiteet huomioidaan häntä koskevissa toimissa ja ratkaisuisissa oppilaan iän, kehitystason ja muiden henkilökohtaisten edellytysten mukaisesti.

Yksilökohtaisessa oppilashuollossa voidaan hyödyntää sekä kouluterveydenhuollon (ks. kohta Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa), kuraattorin ja psykologin palveluja. Kuraattori antaa apua ja tukea, mikäli lapsella on koulunkäyntiin, kaverisuhteisiin tai omaan elämäänsä ja kehitykseensä liittyviä pulmia. Vanhemmat voivat keskustella kuraattorin kanssa esimerkiksi kotitilanteesta tai kasvatusasioista. Pulmatilanteisiin etsitään ratkaisuja yhdessä vanhempien ja koulun aikuisten kanssa. Lisäksi yhteistyötä voidaan tehdä sosiaali- ja terveystoiden muiden toimijoiden kanssa.

Koulupsykologin palveluja voidaan käyttää oppilaan kouluselviytymisessä, jos lapsen oppimisessa tai kehityksessä ilmenee pulmia. Yhteistyössä oppilaan huoltajien ja opettajien kanssa tehtyjen selvittelyjen pohjalta koulupsykologi suosittelee lapsen kehityksen ja oppimisen tukemiseen tarvittavia toimenpiteitä sekä seuraa niiden vaikutusta lapsen kouluselviytymiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuoltoprosessin käynnistäjänä voi olla oppilaan itsensä, hänen huoltajansa, opetuksen järjestäjän, muun oppilashuollon työntekijän tai kolmiportaisen tuen tarvetta arvioivan tahon suunnalta tuleva signaali. Yksilöllisen oppilashuollon prosessi saattaa käynnistyä myös rutiininomaisten seulontojen, terveystarkastusten tai vastaavien huolta herättävien löydösten johdosta. Havaittujen lisätutkimusta ja/ tai korjaavia toimia vaativien tarpeiden osalta kuuluu jokaisen oppilashuollon palvelujen työntekijän tehtäviin huolehtia tiedon jakamisesta huoltajille ja oppilaille sekä ohjaamisesta kyseisten palvelujen piiriin. Kukin oppilashuollon eri ammattikunnan edustaja toimii rajapintana oman ammatillisen erityistason palveluiden suuntaan (mm. erikoissairaanhoido ja sosiaalitoimi).

Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa

Kouluterveydenhuollosta vastaavat kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri. Kouluterveydenhuolto on ennaltaehkäisevää toimintaa (mm. terveystarkastukset ja neuvontapalvelut). Kouluterveydenhoitajan tehtäviin kuuluu oppilaan kasvun ja kehityksen seuraaminen sekä terveiden elämäntapojen edistäminen. Kouluterveydenhoitaja tapaa lapsen vuosittain. Koululääkäri on mukana laajoissa terveystarkastuksissa, joita järjestetään 1., 5. ja 8. vuosiluokalla. Näihin tarkastuksiin kutsutaan mukaan myös vanhemmat.

Laajoissa terveystarkastuksissa tehdään yhteistyötä kodin, koulun ja kouluterveydenhuollon kesken. Epämuodollisen vuorovaikutuksen tukena käytetään THL:n ja OPH:n tiedon vaihtamisen ohjetta. Luokanopettaja ja ryhmänohjaaja antaa oppilaista kootut arviot. Huoltajien suuntaan ollaan yhteydessä ennen laajaa terveystarkastusta.

Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

Kouluterveydenhuollon rooliin kuuluvat tarkastusten lisäksi neuvontatehtävät sekä tarvittaessa tarkoitukseenmukaiseen hoitopaikkaan ohjaaminen. Mikäli oppilaalla on sairaus tai lääkitys, joka on huomioitava koulun arjessa, terveydenhuollon ja/ tai oppilaan huoltajien tulee tiedottaa tästä koulua.

Erytisruokavaliosta on mainittu kouluruokailua käsittelevän tekstin yhteydessä (ks. luku 5.5). Erytisruokavaliot huomioidaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Oikeanlaisen ruoan tarjoamisen edellytyksenä on asianmukainen ilmoittaminen tarpeesta kouluruokailusta vastaavalle taholle.

Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

Tehostettua ja erityistä tukea on käsitelty tarkemmin opetussuunnitelman luvussa seitsemän. Joustavasta perusopetuksesta ja sairaalaopetuksesta on puolestaan mainittu luvussa viisi. Sekä tehostetun tai erityisen tuen piirissä oleville oppilaille, joustavassa perusopetuksessa opiskeleville ja sairaalaopetuksessa oleville oppilaille on osoitettu kaikkien oppilashuoltoa toteuttavien ammattilaisten palvelut. Oppilashuollon rooli korostuu sairaalajakson jälkeen takaisin kouluun siirryttäessä.

Oppilashuollon tuki kurinpitorangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Tarvittava tuki suunnitellaan yksilökohtaisesti yksilökohtaisen oppilashuollon tahojen toimesta.

Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä

Ryhmän kutsuu koolle se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, joka havaitsee huolen. Hän esittää koottavaksi yksilöllisen opiskeluhuollon tarpeita vastaavan tapauskohtaisen monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhuollon ryhmän. Ryhmän käynnistämiseen johtava huoli voi nousta oppilaan, huoltajan, opetuksen järjestäjän tai oppilashuollon palvelujen suunnalta. Huolen havaitsija ottaa ensin asian puheeksi oppilaan kanssa, jonka suostumuksella hän ottaa yhteyden huoltajaan. Huoltajan kanssa mietitään ratkaisua huolen selvittämiseksi ja poistamiseksi. Koollekutsuja esittää kutsuttavaksi ryhmään ammattihenkilöitä,

joista on apua ja tukea oppilaan huolen käsittelyssä. Ryhmä valitsee keskuudestaan vastuuhenkilön, joka vastaa jatkossa ryhmän tavoitteellisesta toiminnasta, tarvittavista kirjaamisista yksilökohtaisen opiskeluhuollon kertomukseen, mahdollisten uusien jäsenten tai asiantuntijoiden mukaan kutsumisesta tai muista vastaavista ryhmän työjärjestykseen tai toimintaan liittyvistä seikoista. Mikäli mukaan kutsutaan oppilashuollon ulkopuolisia tahoja, tapahtuu tämä opiskelijan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella.

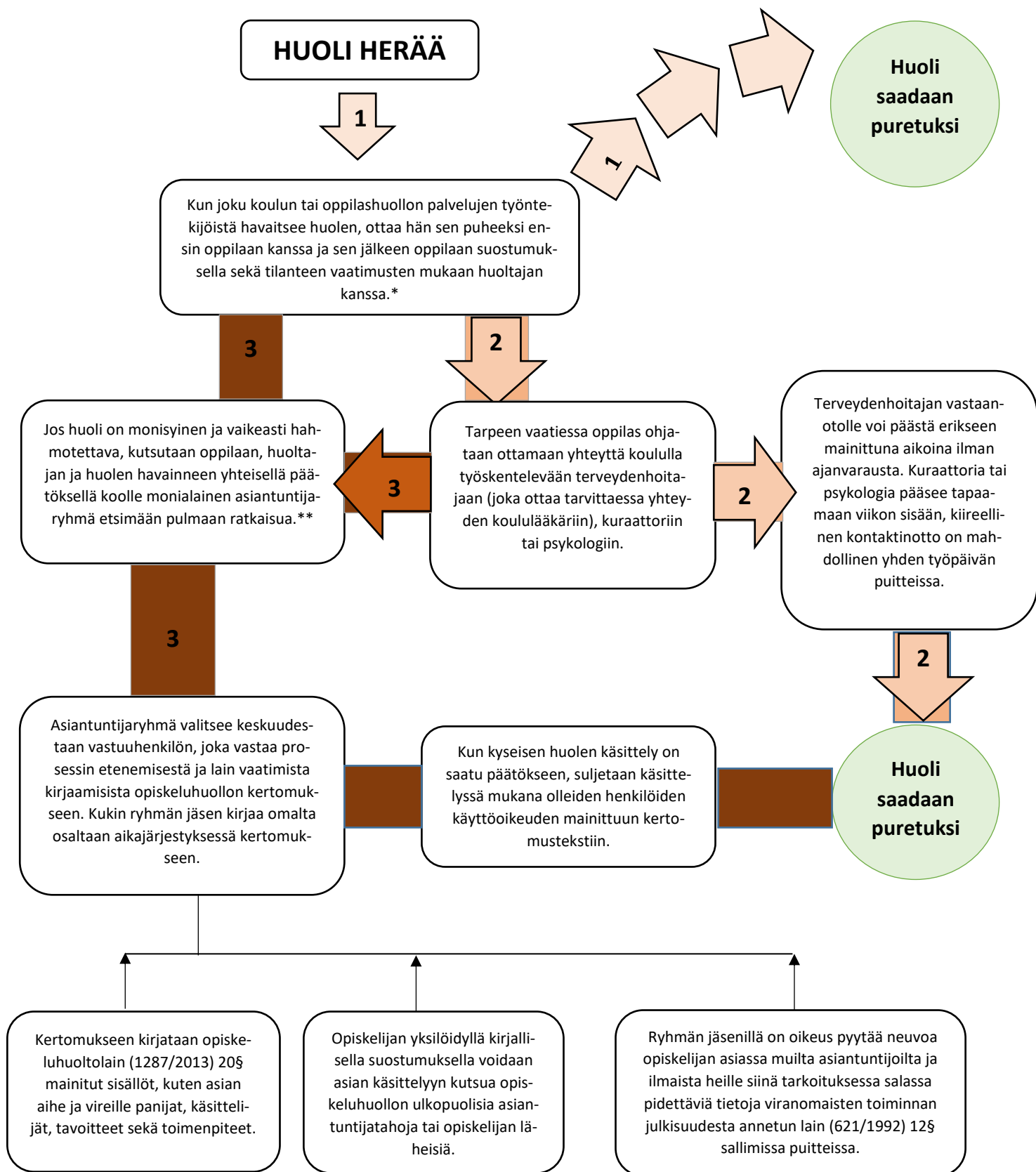
Oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys

Oppilashuoltokertomus on kronologinen kertomus, joka muodostuu sarjasta yksilöllisen opiskeluhuollon erilisiä tapahtumia. Ryhmän jäsenet kirjaavat sinne osaltaan tiivistetyt sovitut ja suunnitellut asiat, joilla on merkitystä esiin nousseen huolen selvittämisen suhteen. Luku- ja kirjoitusoikeus annetaan vain niille henkilöille, jotka liittyvät tapauskohtaisen ryhmän toimintaan. Kertomus muodostaa sähköisen rekisterin, jonka ylläpitämisestä vastaa opetuksen järjestäjä. Rekisteri sijaitsee tietoturvalisessä suljetussa ympäristössä. Yksittäisen oppilaan yksilölliseen kertomukseen annetaan katselu-oikeus erikseen opiskeluhoitolain tulkinnaasta säädettyjen ohjeiden mukaisesti. Tapauskohtaisten ryhmien käyttöoikeuksia hallinnoi rekisterinpitäjän eli opetuksen järjestäjän nimeämä vastuuhenkilö, jolla on myös oikeus tarpeen mukaan avata oppilaan kertomus. Tarve avata kertomus saattaa muodostua esimerkiksi lainsäädännön kautta. Yksilöllisen opiskeluhuollon kertomukseen kirjattuja tietoja ei lähtökohtaisesti saa hyödyntää opetuksen järjestämiseksi, ellei lainsäädännössä toisin määrätä.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi

Monialainen, organisaatorajat rikkova yhteistyö on keskeisessä asemassa kokonaisvaltaisesti toteutettavassa oppilashuoltotyössä. Yhteistyövelvoite koskee kaikkia oppilashuollon palvelujen työntekijöitä. Psykososiaalisissa teemoissa korostuu erityisesti kuraattorin rooli, johon sisältyy lähtökohtaisesti keskeinen vastuu verkostomaisessa hallinnonrajat ylittävässä yhteistyössä. Kuraattorit ovatkin systemaattisessa vuorovaikutusyhteistyössä eri viranomaistahojen kanssa.

Taipalsaarella tehdään tiivistä yhteistyötä erityisesti nuorisotoimen kanssa. Nuorisotoimi on mukana erilaisissa koulun tapahtumissa (esim. ryhmäytyt).

*Lapsi voi, huomioon ottaen hänen ikänsä ja kehitystasonsa sekä asian laatu, painavasta syystä kieltää huoltajaansa osallistumasta asiansa käsittelyyn tai luovuttamasta itseään koskevia tietoja, ellei se ole selvästi hänen etujensa vastaista. Arvion lapsen edun toteutumisesta tekee opiskeluhoollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö. Tässä tilanteessa käännetään tapauksesta riippuen joko koulun terveydenhoitajan tai kuraattorin puoleen. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää lasta käyttämästä oppilashuollon palveluja.

**Jos sekä lapsi että huoltaja kieltävät huolen käsittelyn, mutta huolen katsotaan uhkaavan lapsen tasapainoista kasvua ja kehitystä, ovat viranhaltijat velvollisia ottamaan asiassa yhteyttä lastensuojeluviranomaisiin.

KUVIO 22. OPPILAAN YKSILÖKOHTAISEEN TILANTEeseen LIITTYVÄN HUOLEN KÄSITTELY OPPILASHUOLLOSSA (Eksoten ohjeistus)

8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat

Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Koulun oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista. Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

Oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa

Yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa hyödynnetään kouluilta, huoltajilta, oppilailta sekä sidosryhmiltä mahdollisesti saatavaa palautetta. Kouluterveyskyselyn tulosten pohjalta toteutetaan korjaavia toimenpiteitä. Palautteenkeruutavat mietitään lukuvuosiakohtaisesti. Koulujen toimenpiteet sisältyvät koulun oppilashuoltoryhmän vuosittain laadittavaan toimintasuunnitelmaan.

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

Oppilashuoltoryhmä ja yksittäiset oppilashuollon ammattiryhmät tiedottavat toiminnastaan säännöllisesti. Huoltajille kerrotaan toiminnasta lukuvuoden alussa koteihin jaettavassa koulun lukuvuositedotteessa, vanhempainilloissa ja sähköisissä järjestelmissä. Koulun yksiköllisestä opiskeluhollosta vastaavien ammattilaisten nimet ja yhteystiedot löytyvät Eksoten internetsivuilta.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulujen oppilashuoltoryhmät kehittävät ja arvioivat toimintaansa säännöllisesti. Oppilashuoltotyön arvioinnin tulee olla suunnitelmallista, monipuolista ja jatkuvaa. Oppilashuoltotyön laadun kannalta on olennaista, että työn tekemisen edellytykset ovat asianmukaiset ja toimintavaoissa voidaan ottaa huomioon oppilaan etu. Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista. Koulut laativat lukuvuoden päättyessä arvion koulun oppilashuollon toimivuudesta ja toimittavat sen tiedoksi opetuksen järjestäjälle. Koulukohtaiset toimenpiteet seurannan toteuttamisesta perusteiden edellyttämällä tavalla kuvataan lukuvuosittain laadittavassa koulun oppilashuoltoryhmän toimintasuunnitelmassa. Taipalsaarella voidaan tarvittaessa järjestää sivistystoimen taholta asiakastyytyväisyyskyselyitä huoltajille koulun ja koulun oppilashuollon toimivuudesta.